

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA MEDRESE

SOCIOLOGIJA

CILJEVI I ZADACI

- da učenici steknu osnovna saznanja iz opće sociologije;
- da se učenici upoznaju sa prvim i najbitnijim kazivanjem o čovjeku i društvu koje svjedoči: religija, poezija i filozofija;
- da učenici ovladaju osnovnim pojmovima, kategorijama i terminima neophodnim za razumijevanje društva kao globalne pojave u neprestanom kretanju, procesu i promjeni;
- da se učenici upoznaju, da razumiju, shvate i smisljeno povežu pet osnovnih tema ili oblasti sociologije: društvo, društvene grupe, društvene pojave, društvenu strukturu i oblike ljudske društvene svijesti kao i sociološki metod kojim se to postiže;
- da se kod učenika formiraju jasne predstave i saznanja o zakonitostima društvenog razvitka u formama i okvirima slobode na duhovnim i moralno-etičkim osnovama i vrijednostima;
- da se učenici osposobe za prepoznavanje, uočavanje i artikulaciju različitih životnih situacija, problema društvene sredine u kojoj žive, za shvatanja osnova, izvora, uzroka i značenja različitog oblika odnosa među ljudima;
- da se kod učenika inicira i razvija humanistička vizija i vrijednosna orijentacija, kritički a ne kriziterski aktivan i konstruktivan odnos prema društvenoj zbilji;
- da se učenici upoznaju sa ljudskom ličnošću i njenom sviješću, savješću, karakterom i mentalitetom, jer je ličnost osnovna ćelija društva.

Nastavni program iz predmeta
SOCIOLOGIJA
IV razred
(2 sata sedmično - 72 sati godišnje)

Red. Broj	Naziv programskih sadržaja	Sati
1.	<p>TEMA ILI OBLAST SOCIOLOGIJE KAO OPĆE TEORIJSKE DISCIPLINE O DRUŠTVU</p> <p>1.1. Definicija predmeta sociologije.</p> <p>1.2. Odnos prirodnih i društvenih pojava, prirodnih nauka i društvenih disciplina.</p> <p>1.3. Odnos sociologije prema: filozofiji, povijesti, psihologiji, religiji, umjetnosti, etnografiji, etnologiji i antropologiji.</p> <p>1.4. Misao i opća teorija o društvu u antičkom, kršćanskom, islamskom, srednjovjekovnom i novovjekovnom dobu.</p> <p>1.5. Sveti Avgustin i Toma Akvinski.</p> <p>1.6. Ibn Haldun, Hasan Kafija Prušćak i komšilik kod Bošnjaka.</p> <p>1.7. Misao i teorija socijalista-utopista.</p> <p>1.8. Osnivači sociologije i njihove teorijske postavke o društvu: S. Simon, O. Kon, H. Spenser, E. Dirken, G. Zimel, F. Tenis, L. Vize, M. Veber, Ž. Gurvić.</p> <p>1.9. Škole u sociologiji i njihovi pravci: naturalistička, psihologistička i sociologistička.</p> <p>1.10. Sociološke teorije 20. stoljeća: funkcionalizam, marksizam i strukturalizam.</p> <p>1.11. OSNOVNI POJMOVI SOCIOLOGIJE</p> <p>1.11.1. Pojam ljudskog društva i njegova pojava – kreacija ili evolucija.</p> <p>1.11.2. Odnosi ljudi u procesu: proizvodnje, razmjene, raspodjele i potrošnje.</p> <p>1.11.3. Vrste društvenih pojava i njihova podjela na društvene procese, odnose i tvorevine.</p>	16+6
2.	<p>METODE I INSTRUMENTI SOCIOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA</p> <p>2.1. Osnovne metode.</p> <p>2.1.1. Naučno posmatranje.</p> <p>2.1.2. Eksperiment.</p> <p>2.1.3. Sociometrija.</p> <p>2.1.4. Logičke metode: indukcija, dedukcija, analiza i sinteza.</p> <p>2.2. Osnovni instrumenti istraživačkih metoda.</p> <p>2.2.1. Test.</p> <p>2.2.2. Intervju.</p> <p>2.2.3. Upitnik.</p> <p>2.2.4. Statistika.</p>	2+1

3.	<p>STRUKTURA I DINAMIKA DRUŠTVA</p> <p>3.1. Problemi pojmovnog određenja društvene strukture (društvena stratifikacija i diferencijacija, društvena nepokretljivost – horizontala i društvena pokretljivost – vertikalna).</p> <p>3.2. Pitanje svojine i odnosi ljudi u proizvodnji (prirodna i društvena podjela rada).</p> <p>3.3. Funkcije ekonomske, pravne, političke i ideološke sfere u strukturi i dinamici društva.</p>	7+3
4.	<p>POJAM I PODJELA DRUŠTVENIH GRUPA</p> <p>4.1. Definicija ličnosti, epigona, individuum, karaktera, mentaliteta, svijesti i savjesti.</p> <p>4.2. GLOBALNE DRUŠTVENE GRUPE:</p> <p>4.2.1. Prvobitne ili primordijalne forme povijesnih društvenih zajednica: nomadi, rod i pleme.</p> <p>4.2.2. Razvijene povijesne forme društvenih zajednica: narod, nacija i čovječanstvo.</p> <p>4.3. PARCIJALNE DRUŠTVENE GRUPE</p> <p>4.3.1. Krvno-srodničke (biološke) i edukativno-ekonomske društvene grupe: brak, porodica, njene povijesne mjene i glavni tipovi i rodbina ili familija.</p> <p>4.3.2. Zatvorene ili horizontalne društvene grupe: kaste i staleži.</p> <p>4.3.3. Otvorene, vertikalne ili ekonomsko-političke društvene grupe: klase, birokratija i profesionalne organizacije.</p> <p>4.3.4. Političko-pravne društvene grupe: država, političke stranke i pravne institucije.</p> <p>4.3.5. Društvene grupe koje obavljaju razne funkcije psihološko i društveno-idejnog sadržaja: religijske, znanstvene, kulturne, edukativne, rekreacijske i zabavne.</p> <p>4.4. PACIFISTIČKI I EKOLOŠKI POKRET KAO SVJEDOČANSTVO OTUĐENJA OD BOGA, ČOVJEKA I PRIRODE</p>	10+4
5.	<p>GRUPNA I INDIVIDUALNA INTERAKCIJA</p> <p>5.1. Interakcija društvenih grupa.</p> <p>5.2. Rat i institucije mira.</p> <p>5.3. Interakcija individue i društvene grupe.</p>	3+1
6.	<p>STRUKTURA I FENOMENI LJUDSKE SVIJESTI</p> <p>6.1. Religija i njeni fenomeni i sadržaj: etika, obredi, običaji, odgoj, navike i tradicija.</p> <p>6.2. Fenomeni paganstva: mit, magija, fetišizam, animizam, animatizam i tradicionalizam.</p> <p>6.3. Kultura (opći pojam, vrste, oblici i sadržaj).</p> <p>6.4. Filozofija, umjetnost, pravo i ideologija kao oblici ljudske svijesti.</p> <p>6.5. Definicija nauke, naučne hipoteze, teorije i zakona.</p> <p>6.6. Bosanskohercegovački kulturni kod (sinkretizam i multikultura).</p>	10+3
7.	<p>PROMJENE, CIKLUSI I RAZVOJ DRUŠTVA</p> <p>7.1. Osnovni oblici promjena i razvoja društva: kreacija, evolucija, revolucija, progres i regres,</p> <p>7.2. Društvene nejednakosti i društveni sukobi u današnjem svijetu.</p>	4+2
	UKUPNO	72

UDŽBENICI

1. Mustafa Spahić, *Sociologija*, udžbenik za srednje škole, Sarajevo, 1994.
2. Š. Međedović – H. Repovac – H. Mulaibrahimović, *Sociologija* za III razred gimnazije, Sarajevo, 1994.
3. Priručnik: Ante Fiamengo, *Osnove opće sociologije*, "Narodne novine", Zagreb, 1974.

ŠIRA LITERATURA

1. *Sociološki leksikon*, BIZG, Beograd, 1982.
2. Ante Fiamengo, *Saint Simon i Auguste Conte*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
3. Rudi Supek, *Hervert Spenser i biologizam u sociologiji*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
4. Radomir Lukić, *Formalizam u sociologiji*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
5. Mihajlo Đurić, *Sociologija M. Vebera*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
6. Vjeran Katunarić, *Teorija društva u Frankfurtskoj školi*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
7. Ivan Kuvačić, *Funkcionalizam u sociologiji*, "Naprijed", Zagreb, 1987.
8. Veljko Korač, *Marks i savremena sociologija*, "Kultura", Beograd, 1968.

PROFIL I STRUČNA SPREMA ASTAVNIKA

Nastavnik sociologije treba biti diplomirani sociolog ili da je stekao zvanje profesora sociologije na bilo kojem fakultetu.